

Els que he trobat pel camí

Mossèn

Antoni Malats

per
Mn. Camil Geis

Vaig conèixer Mn. Antoni Malats i Gallés al Seminari de Girona.

Era un seminarista de Vic destinat a fer el servei militar a la nostra ciutat, on continuà seguint, mentrestant, els estudis eclesiàstics.

Finits els 3 anys de servei militar, es reintegrà al Seminari de Vic, on acabà els estudis.

No ens trobarem mai en cap aula: ell m'avançava en anys i, naturalment, en cursos.

La primera vegada que vaig veure el seu nom en lletres d'estampa, fou sota un article seu a les pàgines de LABOR que, en aquelles saons, publicava la Congregació Mariana del Seminari: era un magnífic article descriptiu de la Processó de Corpus, principalment de la seva davallada per la monumental escalinata del nostre Primer Temple.

Un article que no s'ha esborrat mai més de la meva memòria. Se m'antullà que el jove autor d'aquell article literari havia d'ésser un inspirat poeta.

Uns anys més tard, ja reintegrat al Seminari de Vic, va concórrer a uns cèlebres Jocs Florals celebrats a Sarrià de Ter, que presidí el Sr. Albert de Quintana, en els quals jo vaig actuar de Secretari.

Després de la composició de Melcior Font (obtentora de la Flor Natural), les de Joan Mínguez i Antoni Malats eren les millors de les que resultaren premiades. Tres joves prometedors que no defraudaren posteriorment els que en ells tenien posades esperances.

Fins molts anys més tard no vaig tenir altres notícies d'ell.

* * *

El camí d'Antoni Malats fou molt semblant al meu: ambdós ens dedicàrem especialment a les Lletres i a la Música Sagrada.

Nat a Castellterçol, l'any 1894, fou ordenat sacerdot l'any 1920. El mateix any passà a exercir el seu apostolat a Sant Pere de Rubí (Bisbat de Barcelona), amb el càrrec de Vicari-Organista i Consiliari dels moviments de Joventut Catòlica. Amb els mateixos càrrecs, actuà en algunes parròquies del Bisbat de Vic: Vilà, Súria, Santa Maria d'Igualada. Amb els mateixos càrrecs, tornà al Bisbat de Barcelona a actuar a Santa Maria del Remei, de les Corts, fins a la persecució religiosa desencadenada l'any 1936. Durant el trienni de guerra, pogué actuar a «San Martín de Unx» (Navarra). Finida la guerra, es reintegrà al seu càrrec anterior a Barcelona, càrrec que alternà amb el d'organista de Jesús de Gràcia. A les Corts és on desplegà definitivament les seves activitats, fins que un estat de precària salut l'obliga a una jubilació forçosa.

Al costat de la seva actuació en el camp de la Música Sagrada i de la seva intensa participació en els moviments de Joventut, singular-

ment del Fejocisme, Mn. Antoni Malats no deixà mai el conreu de la poesia. Es sobre aquest caire que m'he proposat parlar especialment.

* * *

No m'havia equivocat gens, en creure que l'article publicat a LABOR —del qual més amunt he fet esment— era revelador d'un inspirat poeta que, amb el temps, s'havia d'anar desplegant. Que ho digui, si no, el volum de 500 pàgines i escaig de poesia del nostre biografat —obra completa— que, sota el comú denominador de «Garba d'Or», ha fet possible una colla d'amics i admiradors del poeta. Publicació que ha passat gairebé desapercibuda. En el nostre país, perquè una obra, àdhuc molt meritòria, sigui tinguda en compte, es necessiten bombó i platerets. Mn. Malats no n'ha tingut. No sé per què, però la cosa ja ve de temps: no trobem registrat el seu nom en cap Antologia. Fins i tot, el trobem a faltar a les Antologies monomatemàtiques de poesia religiosa: eucarística, mariana, hagiogràfica... I fins, que ja és dir, en l'Antologia de Sacerdots Poetes publicada per Josep Grau i Colell l'any 1975. I això que n'hi figuren molts que no són pas de major estima.

Esteve Busquets i Molas, en el seu BON DIA d'«El Correo Catalán», del 26 de maig de 1977, deia, comentant l'obra poètica de Mn. Antoni Malats: «No s'aparta de les formes més pures de la lírica, no fa concessions inútils i és exigent amb si mateix en el ritme i la mesura: per això conrea amb delectança, penso jo, el sonet, un dels exercicis poètics més dificultosos i del qual en surt sempre airoso vencedor».

En ell la preocupació de la forma no ofega mai la frescor de l'espontaneïtat.

Ric de lèxic i de rimes difícils.

Per tot arreu on ha exercit el seu ministeri sacerdotal i artístic, ha deixat algun record líric del seu pas. No és estrany que hagi glossat tantes advocacions de tan diverses comarques amb els seus goigs, especialitat de poesia popu-

lar religiosa en la que tant ha excel·lit i tant ha contribuït a dignificar. «Garba d'Or» registra 35 goigs sortits de la seva ploma.

Relacionats amb les terres gironines, remarcuem uns «Goigs en honor de Sant Vicenç Màrtir, Patró de la Vila de Llançà, del Bisbat de Girona». M'abelleix de reproduir-ne la darrera estrofa:

De l'empordanesa plana
l'homenatge vós rebeu
amb xiulets de tramontana
que fan cor amb nostra veu.
Feu que vibri com saltiri
de fervors nostre Empordà.
Amb la palma del martiri,
protegiu els de Llançà.

* * *

No crec que hi hagi hagut cap campaner-escolà de la Catedral de Girona que, a les seves velleses, hagi sabut transformar en color rosat el gris del record del seu pas per l'ombrívol campanar en la seva juvenesa. I això ho ha fet Mn. Antoni Malats, ex-campaner-escolà, i ho ha expressat amb acolorida forma estròfica.

Amic de glossar l'anècdota, sense pretensions d'elevat-la a categoria, ha descrit, al cap de molts anys, el seu sojorn a la Catedral de Girona en qualitat de campaner-escolà. Aquest servei eclesial el prestaven uns seminaristes que vivien en unes habitacions «ad hoc», gens confortables, en el campanar mateix. Així es guanyaven «les garrofes» —com es diu vulgarment— i la carrera. Antoni Malats exercí aquest servei a la Catedral, en alternança amb el servei militar.

Per damunt de l'interès literari que puguin tenir les al·ludides estrofes, tenen un interès folklòric d'altres èpoques. Per això creiem que val la pena que restin registrades a REVISTA DE GIRONA. Almenys, temps a venir, hom podrà saber els noms i els motius amb què la vella dinastia de campaners-escolans coneixia les campanes.

RECORDANT...

En l'avinentsa de la primera reunió d'ex-escolans de la catedral de Girona

La mel dels primers mots d'aquesta rima
és per Vós, Verge i Mare de Bellull;
el nostre cor de fills tant us estima,
que avui, de nou, a prop de Vós s'acull.

Al claustre celebràvem vostra festa
amb devesall de flors i esclat de llum.
Dins nostre cor avui encara resta
de l'espigol flairós el grat perfum.

Després de Vós, ens cal fer remembrança
d'aquells companys que arrabassà la mort.
Si de veure'ls absents sentim recança,
avui els fa presents son dolç record.

Amics, quan s'ha assolit la seixantena,
d'exhumar vells records hom sent plaer;
per ço la nostra ment ara els destrena,
viscuts, fa temps, entorn del vell braser.

Oh, dolça intimitat acclidora
dels baixos del cloquer de nostra Seu,
que feia, a totes hores, ben sonora
l'accent sempre amical de nostra veu!

Hi havia un arreplec de caixes velles
que ens servien d'armari i de seients;
la sotana i el roquet guardaven elles,
i un bon recapte per les nostres dents.

Un dolç encís aquell racó tenia
que el fruíem nosaltres a tot drap,
quan, ben sovint, donant-nos el bon dia,
algun canonge amic hi treia el cap.

Estudiant passàvem tots la vetlla,
vora el braser, quan feia el fred molt viu;
no era pas aquell foc foc de revetlla,
tenia escalf del casolà caliu.

Com si fos mel d'una furtiva bresca,
o el tast vedat d'un cobejat menjar,
ens temptava, a l'estiu, la dolça fresca
i el repòs del saló capitular.

Hi havia al clos claustral la «Cereria»,
moblada amb un piano de lloguer;
era com un niu d'art que ens acollia,
i feia el nostre viure rioler.

Dels tocs i balandreig de les campanes
sabíem els secrets que els fa vibrants;
les cordes obeïen, com germanes,
ben fidels a l'impuls de nostres mans.

Mes, abans no arribàvem al mestratge
d'aconseguir un toc vibrant i net,
passàvem cadascun l'aprenentatge,
fent algun «pa de ral» o algun «longuet».

Cadascuna, com boca que ja frisa,
tenia per cantar la forja a punt,
tant la «Dominical» com la «Narcisa»
i el «Bombo» amb son roncar de baix profund.

S'escampava ta veu dominadora
damunt Girona, estesa a ton redós,
«Capitular», que et feies dir senyora,
i per fer-te cantar sempre érem dos.

De la «Quotidiana» omplia l'aire
la veu ben coneguda i amical;
la «Peixatera» fou la més garlaire,
pregonant, cada jorn, l'hora coral.

Amb un ritu ancestral la castanyada,
la vetlla de Tots Sants, fèiem tots junts,
mentre el so trist de cada campanada
feia el pregó del Dia de Difunts.

Alternant amb els tocs d'aquella tarda,
amb so ben esquerdat la «Bramamorts»
el nostre cor omplia de basarda,
i nostra ment de fúnebres records.

Venien forasters, durant la fira,
a copsar d'aquell toc el bell encís,
pujant dalt el cloquer, com punt de mira,
per veure la ciutat de Sant Narcís.

Dolça pau, que no es feia fonedissa,
sentíem tots, a l'hora matinal,
quan ens tocava ajudar la santa missa
als canonges de nostra catedral.

El servei d'encenser i canelobres
el fèiem, cada jorn, ben amatents,
i ateníem també les bones obres
de viàtics, bateigs i enterraments.

Nostra ment dels viàtics rememora
aquell típic costum d'un temps passat,
quan el so del fiscorn, triple i tenora
ritmava el pas de Crist sacramentat.

El més antic de nostra Escolania,
amb perruca cofat i hàbit vermell,
amb porra la corrua precedia
del gironí canonical consell.

El nostre cor joiós encara exulta,
quan recordem la pompa ritual
que en els Pontificals tenia el culte,
dins l'ampla nau de nostra catedral.

La porta dels Apòstols ens recorda
aquelles vetlles fresques de l'estiu,
quan l'oreig vespertí ens donava corda,
i els mots brollaven en diàleg viu.

La nit embolcallava de misteri
la fosca interior de nostra Seu,
i la feien vibrar, com un salteri
els ecos ressonants de nostra veu

Ben viu en nostra ment encara perdura
el record d'aquells fets tan plens d'humor,
que prenien un caire d'aventura,
quan sorgia l'espèctre de la por.

Nostre cor l'eco dolç encara enyora
que ens duia cada festa de carrer,
i oïem l'espigueta de la tenora,
des de l'alta cornisa del cloquer.

* * *

Hem recordat la nostra juvenesa,
gentil Verge de Gràcia i de Bellull.
Feu ben plena de fruits nostra vellesa,
sota del mantell vostre que ens acull.

Girona, 20 de setembre de 1960

